

Fetter György

**EGY GAZEMBER
GYERMEKKORA**

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Kedves Olvasó!

Ezen összeállításunkkal Fetter György: Egy gazember gyermekkora című könyvéhez szeretnénk kedvet ébreszteni. Az alábbiakban elolvasható a könyv fülszövege, tartalomjegyzéke, minden fejezetből egy-egy rövid részlet, valamint egy teljes fejezet. Jó szórakozást kívánunk!

*A könyv nagykereskedelmi forgalmazását a **Líra Könyv Zrt.** végzi.*

*További információk, szerző és kiadó, dedikált példányok, egyedi megrendelések teljesítése: **fetterkonyv@gmail.com***

A könyv 235 oldal terjedelmű, fogyasztói ára 1990 Ft.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

[fülszöveg]

A könyv főhőse élete első évtizedeit szinte csak azzal tölti, hogy veszélyes kalandokat keres és felháborító gazemberségeket követ el: bombát barkácsol otthon és a tyúkólban könnygázt gyárt, éjszaka harangozik a falu templomában, felmászik a tévétoronyba és lemászik az elhagyott bányába, elvágja a munkásórhajó horgonykötelét, egymaga teszi nevetségessé tucatnyi üldözőjét és könnyörtelen bosszút állva csinál hülyét arra bőségesen rászolgáló tanáraiból. De legnagyobb dobása a végére marad: mindezen izgalmas és humoros történeteket részletesen el is meséli ebben a könyvben.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

[tartalom]

MACSKAFOGÁS _____	★
KÍSÉRLETHÁZ _____	★
IDIÓTÁK A KATEDRÁN _____	★
LÁZADÁS A RAJZÓRÁN _____	★
BOSSZÚ _____	★
FASISZTA TÖRTÉNETEK _____	★
MENEKÜLÉS A ZÖLDFÁBÓL _____	★
KIBELEZETT KŐBÁNYÁK ÜREGÉBEN _____	★
AZ ÖREG BÁNYA TITKA _____	★
A COWBOY _____	★
HARANGOZÁS AZ ÉJSZAKÁBAN _____	★
KILENCVEN KALANDOS NYARA - DÉLI PART _____	★
KILENCVEN KALANDOS NYARA - ÉSZAKI PART _____	★
FORRADALMI KOMMANDÓ _____	★
A TORONY _____	★
A KATAMARÁN _____	★
ZEG _____	★

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

[részletek]

A macska a növekedésnek induló emberpalánta számára a külső, még nagyon-nagyon félelmetes világ leigázásának első igazi próbatétele. A legelső prédaállat! A birtokbavétel, a világ élő és élettelen dolgai birtokbavételének legelső objektuma. A legelső vizsga, hogy vajon fölszentelhetnek-e majd egyszer az élet dolgait maradéktalanul kezében markolni akaró, föltartóztathatatlanul vágató lovaggá?

(MACSKAFOGÁS c. fejezet)

Az udvar alatti csatornajáratot rendszeresen feltöltöttem üres propán-bután-palackokból kieresztett maradék gázzal, majd a palack messzebb hurcolása után a legelső aknába égő gyufát hajítottam. Hatalmas fellobbanás következett be s azonnal tovaterjedt a robbanás a következő aknába, ahonnan ugyanúgy hatalmas, kékes színárnyalatú lángcsóva csapott ki. Gyönyörű és izgalmas hangja volt, amint a betonba ágyazott csatornacsöveken süvítve haladt a lángfront egyik aknából a másikba, majd a legutolsó, vasfedeles aknába érven a detonáció hatalmas kalapácsként ütötte meg a fél asztallapnyi acéllemezt.

(KÍSÉRLETHÁZ c. fejezet)

A Nősténytetűt végleg elhagyta a lélekjelenléte, nem vágott közbe, nem ültetett le, hanem csak mozdulatlanul vesztegelt egy helyben, mint egy kidurrant gőzmozdony. Hiába van az Írásban, hogy a hatalmasok által megtaposottak végül (legvégül) mind-mind megelégtettek, jobb szeretem az ilyesmit magam elvégezni. Ez a biztos, az önmegelégtetés. A dolgok saját kezű elrendezése. Mondhatják, bosszúálló vagyok. Igen, az vagyok, ha mértéken fölül hergelnek.

(IDIÓTÁK A KATEDRÁN c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Műveimet szemlélve nem volt titok, hogy rajztehetségem az otromba firkáláson nem terjed túl, és sajnos a Csigafejű rögtön fölismerte, hogy a legkisebb erőfeszítést sem fogom tenni ennek megváltoztatására. A felsőbb osztályokban négy hosszú év alatt egyetlen jelét mutattam a képzőművészeti kreativitásnak, amikor a folyosó falára végig felaggatott, kartondobozokra kasírozott rajzórai mázolmányok közül egy madárnak a szemébe krómozott fejű rajzszöveget szúrtam. De a Csigafejű, talán szerencsémre, nem szerzett tudomást erről.

(LÁZADÁS A RAJZÓRÁN c. fejezet)

Tehetlenségének fájdalmától megkergülve bégetett Béla, az osztályfőnökünk, aki egyébként a világ legjobb osztályfőnöke volt, de most a tanári nemen esett szörnyű csorbától felajzva azt vicsorogta habzó szájjal, hogy az ilyen gazembereket ki kellene rügni! Az én Bélám, akit egy évvel azelőtti magyardolgozatban a példaképemnek neveztem, most hirtelenjében sokféle állat egyvelegének tűnt, ketrecében bömbölő oroszlánénak, lábaival a földet kapáló, bőszi bikáénak, hiábavalón mekegő kecskéének, csökönyösen ordító számárénak, ám leginkább mégis egy idétlen, tagjait összevissza lóbáló csimpánzra emlékeztetett, aki zavarodottan rohangál föl-alá a szavannán. Azt bégette egyre: álljon föl, aki csinálta! Mert sajnos a Béla megsejtette valahonnan, hogy ebben az osztályban büjkál a tettes, sőt hogy szoros közöm van a történésekhez, de mégis úgy dühöngött ott a tanári asztal mögött, hogy egyetlenegyszer sem pillantott felém.

(BOSSZÚ c. fejezet)

Gyönyörű, piros-fekete nyomatú oroszönyvünkben egy egész bal oldalt kitett ez a zálátóje kólco, a nyolc vagy tíz várost pirosra színezett gyűrűvel fogták egybe, aminek legfelső pontján, mint valami ékkő, vörös csillag díszelgett. Ez volt ezeknek a kommunistáknak a rögeszméjük, a leghetetlenebb helyekre is vörös csillagokat rajzoltak, ahogyan az óvodások is fölrajzolják mindenhová a jelüket. Toti azonban a körben elrendezett városok mellé egy-egy tankot rajzolt befelé mutató lövegekkel, a vörös csillagot vastagon átrajzolta horogkeresztté, a lap aljára pedig vastag betűkkel véste oda: A FASISZTA GYŰRŰ BEZÁRULT.

(FASISZTA TÖRTÉNETEK c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Egyre csak hergelődött a horda és döbbenten fogtam föl, milyen is az, amikor többé-kevésbé embernek született lények, hogy így fogalmazzunk, „közösséggé kovácsolódnak”. Csak Sir Andrew és persze a végletekig békeszerető Szalcsi, az egész fölfordulás vértlen okozója nem volt közöttük, a többi, a tömegben hirtelen fölerősödött birka mind ott bégetett a falkában, még a legnyiszletebb satnyadék is. Látszott, nekem már nem sok jót tartogat a nap hátralévő része, mert csak idő kérdése volt, hogy beözönljenek az udvarra, és akkor mindennek vége.

(MENEKÜLÉS A ZÖLDFÁBÓL c. fejezet)

Rámröfögött hirtelen a nagyobbik darab manusz, hogy mutassam a személyi igazolványom. Biztos, ami biztos alapon a nyeregbe pattantam és onnan kiáltottam, míg ők a lépcső tetején állva nézegettek rám, hogy: még nem vagyok tizennégy éves, még nincs személyi igazolványom! Mikor erre azt válaszolta, hogy „Túl sokat tudsz te ahhoz, hogy csak tizennégy éves legyél!”, késlekedés nélkül beletapostam a pedálokba és rettentő sebességgel kezdtem fölfelé tekerni az emelkedőn, majd nem a kőporos, füves partfalba harapva, amikor bal lábam hirtelen lecsúszott a műanyagpedálról.

(KIBELEZETT KŐBÁNYÁK ÜREGÉBEN c. fejezet)

Dugóba szúrt csillagszórókat hajítottunk az aknába, mind eltűnt a szemünk előtt anélkül, hogy a csobbanást hallottuk volna. Dobáltunk kavicsokat, ebből kiszámítottuk a mélységet, száz méter felett volt, jóval, talán kétszáz, bár a számításnál figyelmen kívül kellett hagyjuk a közegellenállást. Kivárni is hosszú idő volt az első koppanást, belegendolni a mélységbe, azt végképp nem mertünk. Ez a lyuk, a Hatos Akna, a sötét, titokzatos mélybe harapott.

(AZ ÖREG BÁNYA TITKA c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Nincs választásom, támadni kell, fölrobbantani a végtartalékok bezárt dobozait és a harcmezőre áramoltatni őket, ha nem, elveszett minden. Mindenképpen fel kellene váltanom a leggyorsabb fokozatba, ehhez három, négy méterre lenne még szükségem a birtokomban lévők fölött, amik az ötöt lehet, hogy máris alulról közelítik s nem fölülről. Nem merek a váltókarhoz nyúlni, váltani csak fesztelenített lánccal lehet, ahhoz egy másodpercre abba kell hagynom pedálozást, métereket veszíthetek. Azzal számolni sem merek, hogy a váltó nem vált át, holott hegymenetben ez sem esik teljesen kívül a számításokon. Oldalra vetem a fejemet, csak a szemem sarkában villan meg a cowboy képe, a valóság virtuális leképezése az agykéregben. Az öt méter, úgy tűnik, még megvan. Most!

(A COWBOY c. fejezet)

Egyszerre ugrottunk neki a lépcsőnek, kettesével vettük a fokokat, már minden másodperc számított. Az utolsó szökkenéssel a templomkapu alatt termettünk, megborzongva suttoztam: húzzuk a kötelet! Megragadtuk mindketten és a földig húztuk egészen, ekkor még nem is történt semmi különös, csak amikor visszaengedtük, hogy meghúzzuk még egyszer, akkor egy hatalmas BANG hallatszott a toronyból, pontosan a fejünk felett. Hirtelen megéreztek, hogy itt valami sokkal nagyobb dolog történt, mint amit mi akartunk, befődte egy pillanatra az egész falut a kis harang nagy hangja, ez a hatalmas BANG. Felkiáltottam: fussunk!, ez teljesen fölösleges volt, Sir Andrew rég nekiiramodott az összes közül a legsötétebb utcának.

(HARANGOZÁS AZ ÉJSZAKÁBAN c. fejezet)

Halkan gázoltam bele a langyos, nyáréji Balatonba. A rövid vaslépcső utolsó fokáról a homokos aljzatra lépve térdig ért a víz. Nádas vett körbe, a vízibicikli mellett magánlejáró vezetett a partról a vízbe. A mocsaras vidéken burjánzó dús növényzet a sötétségben magába fogadott és elrejtett mindent, elővettem azért a fegyveremet és a nádashoz lapulva kiosontam oda is. De kihalt volt minden, így visszaléptem a vízbe és a terepszínű ruha ujjából előcsúsztattam a rövid, Z alakú feszítővasat. A parti Balaton langyos, gyenge hullámokkal nyaldosta körül combjaimat.

(KILENCVEN KALANDOS NYARA - DÉLI PART c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Még aznap éjjel vízre szálltunk. Felhúztam a terepszínű kabátot, felcsatoltam a szíjat a késsel. A kést az övemhez hurkoltam egy méteres zsinórral, a vízbe ne veszessen. Este tíz után leosontunk a partra a deszantjárműhöz, átkutattam a kikötő nádasban rejtőző zugait, de nem volt ott senki emberfia. Sejthető volt a munkásőrbázison aznap éjjel bekövetkező kártétel, nem akartunk tanúkat a vízreszálláskor. Sir Andrew csöndben eloldozta a csónakot, beszálltunk és kinavigáltunk az öböl nádas-útvesztőiből.

(KILENCVEN KALANDOS NYARA - ÉSZAKI PART c. fejezet)

Megfogtam a kötelet, még a vízszintes részen, csak hogy biztosítsam magam, míg kifekszem a tető szélére. Kifeküdve fogást váltottam, kesztyűs kezemmel a fal mellett lelógó darabon ragadtam meg a kötelet. Kijebb húzódtam, bal lábam lecsúszott a tetőről és hagytam is, hogy egészen lecsússzon a fal mellett, a testemmel akkor utánaledültem. A tetőt elhagyva gyorsan csúsztam lefelé, az ablak elé érve megvettem lábamat a párkányon, félresöpörtem magam elől a kötelet, kirántottam a késemet és beugrottam a gépházba. A betonpadlón még gurulhattam volna egyet, de rozsdá és por fődött be mindent, nem akartam meghempergetni benne terepszínű ruhámat, inkább csak ugrottam egy nagyot és késemmel a levegőbe kaszáltam.

(FORRADALMI KOMMANDÓ c. fejezet)

És végzetem megtalált, mert fölfelé lépvén a következő beton lépcsőfokon hirtelen fölém magasodott valami irdatlan fekete tömeg. Halálra váltan hátrahőköltem, de ugyanabban a töredékmásodpercben előrántottam fegyveremet és ujjam már a ravaszra feszült, s csak akkor döbbsentem rá, hogy fölöslegesen, mert az irdatlan feketeség az egyik vasszeletrény nyitva lengő, rozsdásodó vasajtaja volt csak, nem pedig valami emberfésesség. Izmain lassan ernyedtek el, akkor folytattam fölfelé utamat a vadul zúgó szélben, mi a torony csúcsán ágaskodó, rácsos szerkezetű acélárbocból fémes zajokat csiholt.

(A TORONY c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Egyszer nagyon meglepődtem. Nagyapámat kértem, hogy a fűrészgépével csináljon nekem egy hajótestet, amiből majd hajót barkácsolhatok, ráépítve árbocot és kajütöt, vitorlát s kormánylapátot. Befordult rögvest műhelyébe, a Kisházba, hol a régi, szúrágta gyalupadon heverték a szerszámai, fölberregett hirtelen az orosz fűrészgép és már szórta is fűrészport és a forgácsokat a Nagyapám választotta lécdarabról. De mikor kilépett a Kisházból a Nagyapám, az a hajótest olyan volt a kezében, mintha két orra volna neki, mert igazából egy csónak volt az, nem hajó. Nagyapám persze tudta jól, hogy így sokkal jobban siklik a vízen, mintha a nagy hajók formájára egyenesbe vágja a tatját, de fölhördültem fájdalmasan, mert még mostani állapotomnál is tudatlanabb voltam akkor, hatévesen.

(A KATAMARÁN c. fejezet)

Egyszer talán visszatérek mindenhová és megpróbálom összerakni a részleteket. Nagyon bonyolult minden, a huszadik század ilyen, de a többi is mögötte, előtte. Valami nagy-nagy filmet forgatok majd, másodpercenként huszonnégy kockával, fölveszek mindent részletesen és kiásom a temetőből a holtakat, hogy újra fölépítsem őket a csontokra, fölforgatom az anyaföldet és megkeresek minden elveszettet.

(ZEG c. fejezet)

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

[Harangozás az éjszakában]

Ezerkilencszáznyolcvankilenc forró nyarának hűvös szeptemberkezdén, egy sötét éjszakán felzúgott egy harang valahol az Észak-Balatonon. Bár nem vagyok pap, sem harangozó, ennek mégis egészen szoros köze volt ahhoz, hogy pár nappal előbb behajóztam ez istenáldotta vidékre, hol régi bajtársam, Sir Andrew fogadott badacsonyórsi házukba. Felzúgott a kicsiny, falusi bronzharang, hogy végleg elsirassa elmúlt gyermekkorunkat, mert a következő nyár már az érettségi nyara volt s az azután következő, szertefelé menő életutazásé. Az a nyár belémégetődött.

A dízelhajó lassan hasította a hullámokat Máriafürdő és Badacsony között, lassan közeledett a túlsó part s a hegyek. Mindig a lemezlépcsőre ültem ezeken a hajókon, onnan néztem a hullámokat, a vizet, a Balatont. Egyenletesen dorombolt a hajómotor, alkonyodni kezdett a nyár, nem volt már meleg. Sir Andrew-val eltöltöttünk már egy hetet Máriafürdőn, ő annakutána fölvonatozott Budapestre, s most, néhány nap múlván, itt az északi parton csatlakoztam hozzá.

Egyszerre feltűnt a móló meg a világítótorony, egyre közelebb kerülünk, felgyorsult az utazás, érződött, mindjárt vége lesz. De megtört az ív, a partot elérve meglassult az idő hirtelen, újra lassan peregték a percek, a hajó a hullámtörő gátakat kerülgetve sokára úszott be a kikötőbe, nagy kanyarokat írt le. Felnéztem az égre, délután volt, a Nap már kereste a nyugati horizontot, hogy órák múlva lebukjon mögé.

Végre a parthoz kezdtünk simulni, fiatal hajósok vastag kenderköteleket vetettek át az ágaskodó gerendákon, egyre közeledett a kikötő betonpárkánya, meghúzták erősen a köteleket s azok kifeszültek engedelmesen, hogy a vasat és a betont összetartsák most. Közöttük arasznyi résen csillog a víz odalent, kurta híd húzand ki a hajóról, leakasztják a láncot keresztben s kiözönlének az emberek a móló aszfaltjára. Utoljára maradtam, jó volt a megüresedett fedélzeten várni még egy kicsit.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Végére magam is a kijáráshoz araszoltam, jóval a többi ember mögött, megtömött hátizsákom súlya húzott hátrafelé, ez jólesett, mert a súly a komolyság színezetét kölcsönözte ennek az egész utazásnak. Lassan elfogytak az emberek előttem, elfogyott ez a hímekből, nőstényekből és kiskorúakból álló, a balatoni hajózókat most tökéletesen megjelenítő reprezentatív minta, partra szálltak az utolsók, magam is átléptem a fekete gumival borított alumíniumhídon az északi part földjére. Megkerestem Sir Andrew-t a mólón, éppen egy hete vonatozott el Máriafüredről, megörültünk egymásnak. Badacsonyból Tomajig vasúton mentünk, onnan gyalog értük el Badacsony-őrsöt.

A harangozás egészen egyszerű módon történt: meghúztuk a kötelet. Badacsonyőrs három ódon utcácskájának találkozásánál állt a kis kápolna, ami bár be volt zárva vastag faajtókkal, harangkötelét kívül lengette a bejárata mellett. Az utolsó estén errefelé vettük utunkat, hogy megkongassuk a harangot az elmúlt nyár s végleg elmúlt gyermekkorunk fölött.

Kilenc óra volt és sötét honolt a kis faluban, szétáradt a vidéken a nyugalom, magányosan bandukoltunk a keskeny utcákon. Egyszer csak befordultunk egy sarkon és feltűnt a templom. Éreztük, mindjárt komolyra fordul a történet. Meghátrálnunk, ez magától értetődött, nem lehetett. Lassabbra fogtuk lépteinket, ez alig késleltette a végkifejletet. Hirtelen ott találtuk magunkat a kápolnához fölvezető lépcsők alatt.

Egyszerre ugrottunk neki a lépcsőnek, kettesével vettük a fokokat, már minden másodperc számított. Az utolsó szökkenéssel a templomkapu alatt termettünk, megborzongva suttoztam: húzzuk a kötelet! Megragadtuk mindketten és a földig húztuk egészen, ekkor még nem is történt semmi különös, csak amikor visszaengedtük, hogy meghúzzuk még egyszer, akkor egy hatalmas BANG hallatszott a toronyból, pontosan a fejünk felett.

Hirtelen megéreztük, hogy itt valami sokkal nagyobb dolog történt, mint amit mi akartunk, befődte egy pillanatra az egész falut a kis harang nagy hangja, ez a hatalmas BANG. Felkiáltottam: fussunk!, ez teljesen fölösleges volt, Sir Andrew rég nekiiramodott az összes közül a legsötétebb utcának.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

Borzalmas folytatásként a harang önálló életre kelt és folytatta a kongatást, a vidék felferését korai álmából, oda-vissza lóbálódott ott fenn a toronyban, attól az egyetlen kötélhúzástól káprázatos hangokat lövellt szét a bronz, eszeveszett rohanásunk közben utolért minket az első BANG-BANG, azután a második BANG-BANG és így sorban az összes többi BANG-BANG, csak nem akart elnyugodni a harang.

Sir Andrew loholt elől, próbálta megkeresni a legsötétebb mellékutakat, én szorosán mögöttem pucoltam. Rettegve vártuk a pillanatot, mikor a felébresztett emberek elérnek majd az ablakokig és kitárják mindet, ott állnak majd dühösen hálóingben, mi meg majd ott fogunk nyargalászni az ablakok alatt, mint valami korabeli népszínműben.

Talán a hangok miatt volt, hogy egyetlen ablak sem nyílt ki, a nevetéstől ordítva fuldokolva menekültünk végig a falu sötétbe borult éji utcáin, mindenféle vad hangokat szórtunk szét magunk körül. Nagyon sokat futottunk, mire hazaértünk, messzi kerülővel közelítettük meg a házat, nehogy nyomunkra akadjanak.

A harangozáshoz vezető belső fényvillogásokról Bajor Andort idézem: „A harangot nem nyugatnak húzzuk és nem keletnek, hanem mert van idő és van harang.” Van idő és van harang.

Fölvirradt másnap utolsó reggelünk, kihasználtuk még az utolsó félnapot, megtekintettük Sir Andrew-val A denevér című előadás nem Johann Strauss által hangszerelt változatát. Ne keressük a térképen a badacsonyőrsi operaházat: a hegyoldalban történt.

Sir Andrew végzetes módon felébresztette kalandvágyamat, mikor az utolsó, harangozós balatoni estén az elhagyott uránbányáról kezdett regélni, s arról, hogy ha akarom, keskeny ösvényeken elvezet oda. A késői reggelen megcéloztuk az Őrs fölött magasodó bérceket, Sir Andrew mutatta az utat. A falut elhagyva az erdő árnyéka alatt hatoltunk felfelé a hegyen.

Elkelt az árnyék, a Nap forrón perzselte hátunkat, ha pillanatokra kibukkantunk a lombok fedezékéből. A szelíd emelkedő idővel könnyörtelen kaptatóba fordult, az utolsó útszakaszon a földből kibomlott, göcsörtös, öreg

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

gyökerekbe kapaszkodva másztunk fölfelé, mígcsak egy kicsiny, a hegyoldalsalban megbúvó tisztásra nem értünk, honnan már a bányaalagút is nyílt.

Megfordultunk, a Balaton-vidék alattunk hevert. A tisztás peremén meredező mészkőtömbökkel kezdődött, mögötte feltartóztatlanul omlott a mélybe az erdő élesen zöldellő lombozata, a hegy lábánál a falu háztetői, a nádi berek következtek, s a víz, a víz, a napfényel interferáló, csillogó Balaton-víz és a felszínén lassan mozgó csónakok, s valahol a távoli homályban veszett el a látvány túloldala.

Időt vett betelni a szélesvásznú, eleven festménnyel, talán egy egész év is kellett volna, egyszer tavasztól tavaszig megállás nélkül gyönyörködni. Elfogott az érzés, mint következő évben a Zala-híd felé vonatozván, a hamis érzet, hogy mi itt fönn és a többi emberek ott lenn valami egészen más dimenzióban létezünk.

Különös, kicsiny, színes lények mozogtak az utcákon és a parti fövényen, lubickoltak önfeledten a vízben, hajtottak autóikkal az utakon, úsztak hajókon és csónakokban. A Balaton, mi a partról beláthatatlannak tűnt, most a magasból nagy területeken kirajzolódott, élesen elvált a föld a víztől, szélességében kezdett látszani a vidék, mintha helikopteren emelkedik föl valaki hirtelen. Fölrobbant a sík, mit a hegy lábánál felejtettünk, s most a visszahulló cserepekből összeállt a csodálatos tér.

Percek múltán hagytuk csak oda a panorámát, hogy végre igazi célunkat, az uránbányát mozgassuk a szálkereszt közepébe. A fölöttünk magasodó sziklaorom tövében a bányavárat titkolatlanul, egyenesen indult a hegy belsőjébe, a sötét nyílás lezáratlanul ásitott a vidékre. Közelebb léptünk és bekémleltünk, s rögvest el is nyelt mindkettőnk a hegy gyomrába vezető járat.

A déli napfény mélyen betűzött a szirtbe vájt alagútba, a szürkésfehér kőfal szerteszét szóródó fotonok a vágat bevezetését is halványan megvilágították. Megálltunk egy percre, míg megszokja szemünk a félhomályt, mert a zseblámpákról azon a reggelen teljesen elfeledkeztünk.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

A boltozat kőzetanyaga közönséges mészkőnek tűnt. Bár nem ismertük az uránérc természetét, cseppet sem érződött valószínűnek a jelenléte. A kő, sőt távolabb következtetve az egész hegy közönséges fémkarbonátok elegyét sejtette, csupa olyasmit, aminek kémiai rendszáma messze kétszázharminc alatt tenyészik, holott uránércre vadászván még ez a kétszázharminc sem egészen elegendő.

Az alagút szélében a két métert meghaladta, magasságát szűkebben mérték, éppen nem kellett lehajolnunk. Az ember valamikori jelenléte semmilyen tárgyi maradványként nem volt föllelhető, fémberendezéseknek nyoma sem látszott. Sziluettünk hosszú árnyékai imbolyogva követték lépteinket, egészen a kőfolyosó végéig, alig harminc méterre a bejárattól.

A hegybe vágott alagút mégsem ért véget, hanem szabályos T-elágazással indult kétfelé. Az elágazás előtt hatalmas, faltól-falig gödröt ástak, még a falak alá is behatoltak egy arasznyit. Mélysége inkább felülről, mint alulról közelítette a két métert, polgári ruházatban, hiszen könnyű kis erdei sétára indultunk csak, nem lehetett leküzdeni. A gödör mély, árnyékos részeit már egyáltalán nem is világította meg a beszűrődő napfény.

Sir Andrew-val nézelődtünk egy percet a verem szélén, belestünk volna az elágazás utáni szakaszokba is, de azokat a tartományokat, a gödör mélyéhez hasonlóan, már örök homály uralta. Lassan megfordultunk és elindultunk kifelé.

Ebben a pillanatban megkezdődött a főnt említett előadás! Hirtelen tucatnyi megtermett denevér rugaszkodott el a kőplafonról, hogy vadul és megállíthatatlanul körözni kezdjen fölöttünk. Félelem és iszonyat robbant agyvelőnkbe, az állatok a semmiből tűntek elő és sehol nem volt menedék az elátkozott bányajáratban. A finom bőrből varrott szárnyak suhogása kísérteties hangokkal töltötte föl az alacsony alagutat, rémülten húztuk le fejünket, kezünket az arcunk elé kaptuk, az ujjaink közötti réseken kihunyorogva kerestük a menekülés irányát.

Rettegve vártuk, hogy a bőregerek egyszer csak eltévesztik az irányt és a hajunkba gabalyodnak éles karmaikkal, már ha eleve nem ez a céljuk, de félelmünkben, hogy a kezünkbe ütköznek, mégse mertünk védekezni a fe-

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

jünk fölé nyúlni. A denevérekkel való összeütközés valami egészen végzetes dolognak tűnt! A röpködő vérszopók félelmetesen csapdostak a fejünk körül.

A szűk nyíláson beözönlő napfény hirtelen ellenségünké vált, elvakított szemünkkel észtvesztve bukdácsolunk kifelé. Ki a fasz gondolta volna, hogy még egy egyszerű uránbányába is napszemüveggel kell menni?! Az mindenesetre kiderült, hogy a denevérek lapos állatok, mert egy csomó elfért belőlük az alacsony boltozat meg a fejünk között.

Eszembe jutott, mikor kisiskolás koromban máriafürdői barátommal, Széll Tomival játszottunk és a túl magasan szálló diszkoszt egy bottal vertük le röptéből, eszembe jutott most ez a bot, hogy bőven akadna dolga! Egy mesebeli füttykös kellett volna nekünk, aminek csak füttyentünk, s már veri is le a denevéreket a fejünk fölül.

Kifelé rohanva az alagút vakítóan szemünkbe sugárzó bejáratán kívül szinte semmit nem láttunk, csak időnként takarta el a fényességet egy-egy csapdosó valami, ami nem sokat s főleg nem örömteli módon javított időleg a kedvezőtlen látási viszonyokon.

A denevérek elszántan a nyomunkba szegődtek, a bányajáratban végigbukdácsolván sorban fölriasztottuk az összes ott tanyázó szárnyas, fekete egeret, csak a szabad ég alá kimenekülve múlt el a veszély. Az uránbánya-vágatból kiugrálva Sir Andrew-val hitetlenül méregettük egymást, kerestük magunkon és a másikon a denevéreket, ám az apokalipszis véget ért, a bőregerek nyomtalanul eltűntek úgy, hogy semmi kárt nem tettek bennünk.

Mikor az elmúlt percek eseményeit legalább részben sikerült leráznunk magunkról, rádöbbsentem, hogy elfelejtettem közetmintát hozni a bánya mélyéről. Visszamenni, könnyen kigondolható okokból, nem akartam, inkább a járat szájánál keresgéltem, mégse térjünk haza üres kézzel. A bejáratától alig egy méterre találtam egy apró követ, lehajoltam érte és a zsebembe süllyesztettem.

Fetter György

Egy gazember gyermekkora

A kő sokáig szekrényem mélyén pihent, őrizgettem, bár nemigen hittem, hogy uránból akár egy atomnyit tartalmazna. Már-már elfelejtődött, mikor egy nap, amikor éppen fényképeket hívtam elő, eszembe jutott. Mivel a radioaktív sugárzás megfeketíti a fotolemezt, a rejtély hamar föloldódni ígérkezett. Előkerestem a kőzetmintát.

Elsötétítettem a fotólabort, ami valójában a fürdőszoba volt, és egy üres, sárga-fekete színű, keményfedeles Forte-doboz aljára helyeztem a nyers, megvilágítatlan fotopapírt, emulziós rétegével fölfelé, közepére igazítván a kődarabkát. Tíz-tizenöt perc múlván kiemeltem a pozitívpapírt a dobozból és a hívóoldatba merítettem, de hiába, mert makulátlan fehér maradt. Azért mostam, fixáltam és megint mostam, mielőtt napfényre vittem volna, s nem is tettem ezt fölöslegesen! Amint a sötétkamralámpa álmos, zöld fényét felváltotta a nappali világosság, rögtön láthatóvá váltak a sugárzás nyomai: vékony, fekete vonalkák, mint valami vékony karcolások a fehér papíron.

Következőre negyven-negyvenöt percig exponáltam a hasadóanyaggal a fotopapírt és egészen fantasztikus képet kaptam, nem olyan józan, finom grafikát, mint az előbb, hanem most az egész papír örvényalakzatban megbarnult, hasonló színárnyalatot vett föl, mint egy régi fotográfia, és az az örvénylés, az semmihez nem hasonlított. Tagadhatatlanul jelen volt a radioaktív urán!

A kőzet valódi aktivitására több, mint fél évtized múltán derült fény, mikor a kilencvenes évek közepén a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karának egyik nukleáris laboratóriumában egy ólomtoronyos Geiger-Müller számlálóval megmérhettem azt. Hamar kibújt a szög a zsákból, hogy miért kellett oly hosszú ideig exponálnom a fotopapírt: hiába tettem be a műszerbe a badacsonyi kőzetet, semmiféle többletbeütést nem regisztrált a számláló. Igaz is, Sir Andrew fölemlítette még nyolcvankilencben, hogy a bánya művelésével éppen a kőzet elenyésző urántartalma miatt hagytak föl.